

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія аеронавігації

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

навчальної дисципліни
«Використання авіації в підрозділах МВС України»
вибіркових компонент
освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Аеронавігація

за темою № 1 - «Структура Міністерства внутрішніх справ України»

Вінниця 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від _____ № ____

СХВАЛЕНО

Методичною радою Кременчуцького
льотного коледжу Харківського
національного університету
внутрішніх справ
Протокол від _____ № ____

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з технічних дисциплін
Протокол від _____ № ____

Розглянуто на засіданні циклової комісії аеронавігації, протокол від
29.06.2023 р № 14.

Розробник:

1. викладач циклової комісії аеронавігації Дроздова С.П.

Рецензенти:

1. викладач циклової комісії аеронавігації Кременчуцького льотного коледжу Харківського університету внутрішніх справ, викладач-методист, к.т.н., с.н.с Тягній В.Г.
2. командир льотного загону аеродрому «Велика Кохнівка» КЛК ХНУВС Шорохов І.В.

План лекції

1. Загальна структура Міністерства внутрішніх справ України.
2. Основні завдання та функції МВС України.
3. Головні напрями діяльності МВС України.
4. Взаємовідносини у сфері діяльності.
5. Керівництво внутрішніми справами.
6. Організаційна структура центрального апарату МВС України.
7. Загальна структура Міністерства внутрішніх справ України .
8. Підрозділи МВС України.

Рекомендована література:

1. Організаційна структура, завдання та функції Міністерства внутрішніх справ. URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/law/10122/>
2. Структура. URL: <https://mvs.gov.ua/uk/ministry/struktura>
3. ЗАКОН УКРАЇНИ Про органи внутрішніх справ. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JH1Z500G>
4. Міністерство внутрішніх справ України URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%96%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE_%D0%B2%D0%BD%D1%83%D1%82%D1%80%D1%96%D1%88%D0%BD%D1%96%D1%85_%D1%81%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8

Текст лекції

1. Загальна структура Міністерства внутрішніх справ України

Центральним органом державної виконавчої влади у сфері внутрішніх справ є Міністерство внутрішніх справ України (МВС України)

Правові основи організації діяльності МВС України визначаються Конституцією України, чинним законодавством України, актами Президента України і Кабінету Міністрів України.

Загальними функціями для всіх міністерств України, в тому числі і для МВС, є забезпечення проведення в життя державної політики у відповідних сферах; сприяння підприємствам і організаціям у питаннях встановлення і стабілізації господарських зв'язків, у тому числі зовнішньоекономічних; взаємодія з іншими органами державної виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, а також здійснення передбачених законодавством функцій щодо діяльності підлеглих структур, підприємств і організацій.

Специфічні завдання, функції та методи діяльності МВС України встановлюються спеціальним положенням про нього.

Міністерство внутрішніх справ України реалізує державну політику у сфері захисту прав і свобод громадян, інтересів суспільства і держави від

протиправних посягань, організує та координує діяльність органів внутрішніх справ з боротьби зі злочинністю, з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки.

У межах своїх повноважень Міністерство організує виконання актів законодавства України і здійснює систематичний контроль за їх реалізацією; узагальнює практику застосування актів законодавства з питань, що входять до його компетенції, розробляє пропозиції щодо його вдосконалення та вносить їх на розгляд Кабінету Міністрів України.

2. Основні завдання та функції МВС України

Основними завданнями МВС України є:

- організація і координація діяльності органів внутрішніх справ із захисту прав і свобод громадян, інтересів суспільства і держави від протиправних посягань, охорони громадського порядку і забезпечення громадської безпеки;
- участь у розробці і реалізації державної політики щодо боротьби зі злочинністю;
- забезпечення запобігання злочинам, їх припинення, розкриття і розслідування, розшук осіб, які вчинили злочини, вжиття заходів до усунення причин і умов, що сприяють вчиненню правопорушень;
- організація охорони та оборони внутрішніми військами особливо важливих державних об'єктів;
- забезпечення реалізації державної політики з питань громадянства;
- забезпечення проведення паспортної, реєстраційної та міграційної роботи;
- організація роботи, пов'язаної із забезпеченням безпеки дорожнього руху;
- здійснення на договірних засадах охорони майна всіх форм власності;
- визначення основних напрямів удосконалення роботи органів внутрішніх справ, надання їм організаційно-методичної та практичної допомоги;
- забезпечення додержання законності в діяльності осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ, працівників і військовослужбовців системи Міністерства;
- підготовка органів внутрішніх справ та внутрішніх військ для інтеграції України до Європейського Союзу.

Отже, основні завдання МВС України випливають із загальних завдань, покладених на органи внутрішніх справ. У цих основних завданнях програмується зміст керівництва внутрішніми справами, здійснюваного МВС України, та головні напрями діяльності Міністерства.

Ці завдання виконуються Міністерством через керовані ним органи на місцях (органи внутрішніх справ) шляхом реалізації наступних основних функцій:

- організація роботи по охороні громадського порядку на вулицях, майданах, у парках, скверах та інших громадських місцях, запобіганню та припиненню адміністративних правопорушень і забезпеченню провадження у справах про них, розгляд яких законом покладено на органи внутрішніх справ;

- організація профілактичних і оперативно-розшукових заходів щодо запобігання, виявлення, припинення і розкриття злочинів, провадження дізнання і попереднього слідства у справах про злочини, розслідування яких законом покладено на органи внутрішніх справ;

- здійснення спеціальних заходів забезпечення безпеки працівників суду, органів прокуратури, внутрішніх справ, митних органів, органів державної податкової служби, державної контрольно-ревізійної служби, рибоохорони, державної лісової охорони, Антимонопольного комітету України, їх близьких родичів, а також заходи безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві;

- проведення роботи по виявленню, розкриттю і розслідуванню злочинів, що мають міжрегіональний і міжнародний характер, боротьба з організованою злочинністю та наркобізнесом і злочинами в сфері економіки;

- забезпечення профілактики правопорушень;

- запобігання дитячій безпритульності та правопорушенням серед неповнолітніх;

- розшук громадян у випадках, передбачених законодавством та міжнародними угодами;

- ведення оперативно-пошукового та криміналістичного обліку;

- проведення експертиз у кримінальних справах і криміналістичні дослідження за матеріалами оперативно-розшукової діяльності;

- організація додержання законодавства про паспорти, в'їзд в Україну і виїзд з України громадян, перебування на її території іноземних громадян і осіб без громадянства;

- забезпечення функціонування дозвільної системи здійснення контролю за придбанням, зберіганням, носінням і перевезенням зброї, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів і речовин, щодо зберігання і використання яких встановлено спеціальні правила, та за відкриттям і функціонуванням об'єктів, де вони використовуються;

- забезпечення реєстрації й обліку авто-, мото-, транспортних засобів, та безпеки дорожнього руху;

- здійснення державного пожежного нагляду, пожежну охорону населених пунктів і об'єктів;

- організація на договірних засадах охорони майна всіх видів власності;

- здійснення заходів щодо врятування людей, охорони їхньої безпеки, забезпечення громадського порядку, збереження майна у разі стихійного лиха, аварій, пожеж, катастроф та щодо ліквідації їх наслідків;

- здійсненні заходів по охороні навколишнього природного середовища;

- забезпечення режиму воєнного або надзвичайного стану в разі його оголошення на території України або в окремих місцевостях.

Слід зазначити, що до недавнього часу однією з важливішою функцією органів внутрішніх справ була функція забезпечення виконання кримінально-виконавчого законодавства, та організація роботи установ по виконанню покарань. Але з набуттям чинності Указу Президента України "Про утворення Державного департаменту України з питань виконання покарань" від 22.04.98 р. № 344/98 та Указу Президента України від 12.03.99 р. № 248/99, на базі Головного управління виконання покарань Міністерства внутрішніх справ України, що ліквідовано, утворено Державний департамент України з питань виконання покарань як центральний орган виконавчої влади. Це був один із кроків, що направлений на реалізацію Концепції розвитку системи Міністерства внутрішніх справ, затвердженої Постановою КМ України від 24.04.96 р. № 456.

Зміст діяльності МВС України як центрального органу державного управління в галузі внутрішніх справ полягає у: розробці загальних проблем підвищення ефективності забезпечення громадського порядку в державі, здійсненні кадрової політики, підготовці, навчанні і вихованні кадрів, їх облікові і розподілі між територіальними та транспортними органами, галузевими службами; організації управління очолюваної ним системи, розробці та організаційному забезпеченні управлінських рішень, перспективних і поточних планів; здійсненні їх чіткого функціонування; оперативному керівництві відповідними підпорядкованими органами, підрозділами й установами, визначенні ефективних засобів і методів їх діяльності.

3. Головні напрями діяльності МВС України

Відповідно до основних завдань здійснюються і головні напрями діяльності МВС України.

У сфері охорони громадського порядку і боротьби зі злочинністю МВС України:

- забезпечує реалізацію державної політики з цих питань, визначає основні напрями діяльності підпорядкованих органів, підрозділів і установ та ефективні засоби й методи виконання покладених на них завдань;

- організує роботу органів внутрішніх справ з охорони громадського порядку на вулицях, майданах, у скверах, парках та інших громадських місцях, запобігання та припинення адміністративних правопорушень і забезпечення провадження у справах за ними (розгляд яких законом покладено на органи внутрішніх справ);

- накопичує й аналізує інформацію щодо злочинів, вчинених у громадських місцях, масових безладь, групових хуліганських проявів, щодо ефективності діяльності підрозділів патрульно-постової служби і підрозділів органів внутрішніх справ з питань раціонального використання сил і засобів

та управління ними при охороні громадського порядку в містах, інших населених пунктах;

- взаємодіє із заінтересованими органами державної виконавчої влади в розробці та організації виконання планів охорони громадського порядку під час проведення важливих подій громадсько-політичного, культурного і спортивного характеру, особливо у разі проведення заходів з масовим перебуванням людей;

- проводить перевірку оперативно-службової діяльності підрозділів патрульно-постової служби міліції і "Беркут";

- вивчає практику взаємодії з народними дружинами та іншими громадськими формуваннями з охорони правопорядку на вулицях і в громадських місцях;

- координує діяльність галузових служб Міністерства з виконання чинного протиалкогольного законодавства;

- організує роботу медичних витверезників; забезпечує профілактику правопорушень;

- вносить до центральних і місцевих органів державної виконавчої влади, підприємств, установ і організацій подання щодо необхідності усунення причин і умов, що сприяють вчиненню правопорушень, організує проведення серед населення роз'яснювальної роботи з питань охорони громадського порядку і боротьби зі злочинністю;

- організує вжиття заходів щодо врятування людей, охорони їхньої безпеки, забезпечення громадського порядку, збереження майна у разі стихійного лиха, аварій, катастроф та ліквідації їх наслідків;

- разом з органами державної виконавчої влади організує підготовку проектів законодавчих і нормативних актів з питань охорони громадського порядку;

- забезпечує високу бойову і мобілізаційну готовність органів внутрішніх справ і військ внутрішньої охорони;

- бере відповідно до закону участь у забезпеченні режиму воєнного або надзвичайного стану в разі його оголошення на території України або в окремих місцевостях.

МВС України також організує здійснення органами внутрішніх справ:

- профілактичних і оперативно-розшукових заходів щодо запобігання, виявлення, припинення і розкриття злочинів, провадження дізнання і попереднього слідства у справах про злочини, розслідування яких законом покладено на органи внутрішніх справ;

- безпосередньо проводить роботу з виявлення, розкриття і розслідування злочинів, що мають міжрегіональний і міжнародний характер, веде боротьбу з організованою злочинністю та наркобізнесом і злочинами у сфері економіки; організує проведення експертиз у кримінальних справах і криміналістичні дослідження за матеріалами оперативно-розшукової діяльності, забезпечує у встановленому порядку участь спеціалістів криміналістичної служби у слідчих діях; організує інформаційно-аналітичне

забезпечення діяльності органів внутрішніх справ, формує центральні довідково-інформаційні фонди, оперативно-пошуковий та криміналістичний обліки, у межах своїх повноважень веде державну статистику; організує і проводить розшук громадян у випадках, передбачених законодавством та міжнародними угодами.

4. Взаємовідносини у сфері діяльності

Взаємовідносини у сфері діяльності міліції між Міністерством внутрішніх справ України і відповідними органами інших держав та міжнародними організаціями поліції будуються на підставі міждержавних чи міжурядових угод, а також угод між Міністерством внутрішніх справ України та цими органами і організаціями. Правовою підставою взаємовідносин Міністерства внутрішніх справ України і відповідними органами інших держав та міжнародними організаціями поліції є:

- міждержавні угоди;
- міжурядові угоди;
- угоди між МВС України та цими органами і організаціями.

Крім угод, взаємовідносини МВС України з відповідними органами інших держав та міжнародними організаціями поліції можуть оформлятися протоколами, рішеннями тощо, які мають з угодами однакову юридичну силу.

Угоди про співробітництво МВС України з відповідними службами іноземних держав можуть бути як багатосторонніми, так і односторонніми і визначати співробітництво та взаємодію як за одним, так і за кількома напрямками оперативно-службової діяльності. Угоди та інші документи про співробітництво у сфері діяльності міліції оголошуються наказами Міністра внутрішніх справ України і обов'язкові для виконання в Україні, або, якщо є спеціальне застереження, на окремій частині її території.

За письмовим погодженням з керівництвом МВС України, на виконання чинних угод щодо співробітництва з відповідними службами іноземних держав керівники служб МВС та УВС прикордонних областей можуть підписувати окремі протоколи, що передбачають розвиток взаємодії з конкретних напрямів оперативно-службової діяльності з відповідними службами та органами цих держав. Запити та окремі доручення, призначені для відповідних структур іноземних держав, що входять до СНД, підписуються керівниками органів внутрішніх справ (керівниками слідчих підрозділів), скріплюються гербовою печаткою і надсилаються безпосередньо до МВС, УВС, УВСТ цих держав.

Запити та окремі доручення, призначені для відповідних структур іноземних держав, що не входять до СНД, підписуються керівниками органів внутрішніх справ (керівниками слідчих підрозділів), скріплюються гербовою печаткою і надсилаються через відповідні галузеві служби МВС України (до підписання окремих протоколів, що спеціально регламентують порядок таких взаємовідносин).

Виконуючи функцію зовнішніх зв'язків з міністерствами внутрішніх справ близького і далекого зарубіжжя, МВС України бере участь у розробці проектів міжнародних договорів (угод) України з питань боротьби зі злочинністю, забезпечує в межах своїх повноважень виконання укладених міжнародних договорів (угод). Для забезпечення роботи в цьому напрямі при МВС України створене Національне бюро Інтерполу.

Разом з іншими державними органами і громадськими організаціями МВС України організує боротьбу а пияцтвом, бродяжництвом, правопорушеннями неповнолітніх та іншими антигромадськими явищами; скеровує діяльність органів внутрішніх справ на здійснення правил дозвільної системи, яка контролює придбання, зберігання, носіння, перевезення зброї, боєприпасів, вибухових речовин та матеріалів, інших предметів і речовин, щодо зберігання і використання яких встановлено спеціальні правила, та контролює відкриття і функціонування об'єктів, де вони використовуються; впроваджує в життя паспортну систему; забезпечує виконання законодавства з питань громадянства України, додержання іноземними громадянами правил перебування на території України, в'їзду в країну і виїзду за кордон, проїзду через країну.

У сфері охорони об'єктів власності та особистого майна громадян МВС України здійснює керівництво підрозділами охорони, в тому числі спеціальними, подає їм практичну допомогу в службовій діяльності щодо захисту від злочинних посягань особливо важливих та інших об'єктів, приміщень з індивідуальною власністю громадян, майна та вантажів, грошових коштів і цінних паперів, охорони фізичних осіб на договірній основі, охорони громадського порядку в зонах несення служби; організує співробітництво підрозділів охорони з відповідними службами правоохоронних органів інших держав, іноземними фірмами з питань охорони власності, фізичних осіб, а також стандартизації технічних засобів охорони; розробляє та здійснює заходи з реалізації єдиної концепції охорони усіх видів власності; узагальнює практику законодавства з питань правоохоронної діяльності, віднесеної до компетенції охорони, надає підлеглим підрозділам методичну допомогу у вдосконаленні організаційно-правового забезпечення їх діяльності; готує нормативні акти з питань організації охорони; забезпечує ліцензування охоронних послуг суб'єктів підприємницької діяльності; здійснює комплексний аналіз і планування діяльності охорони, розробляє та реалізує заходи з її удосконалення, вивчає позитивний досвід та сприяє його впровадженню; організує роботу щодо використання в охороні технічних засобів сигналізації та систем централізованого спостереження; проводить єдину технічну політику з розробки, виробництва та впровадження в експлуатацію засобів охоронної сигналізації; розробляє і реалізує заходи з удосконалення роботи з винахідництва та раціоналізації, створює проектні, монтажні підрозділи, що утримуються на принципах самоокупності; створює спільні, у тому числі з залученням іноземного капіталу, підприємства, фірми, компанії щодо

здійснення охорони та розвитку інших, пов'язаних з нею, видів діяльності, надає дозвіл на це підрозділам охорони, організує інспектування відомчої охорони та перевірку стану збереження матеріальних цінностей на об'єктах державної власності.

У сфері забезпечення безпеки дорожнього руху МВС України організує виконання Закону України «Про дорожній рух» та інших нормативних документів з питань боротьби з аварійністю на транспорті підвідомчими службами державної автомобільної інспекції, на основі спеціалізації їх окремих підрозділів; бере участь у створенні законодавчої та нормативної бази, необхідної для ефективної роботи підвідомчих служб щодо забезпечення в межах компетенції державної автомобільної інспекції безпеки дорожнього руху, забезпечує безперервний контроль за станом оперативної обстановки на автомобільних шляхах України та організує реагування на її зміни.

МВС України узагальнює та впроваджує у діяльність служб, підрозділів ДАІ досягнень науки і передового досвіду з питань забезпечення безпеки дорожнього руху, взаємодіє з зацікавленими міністерствами, відомствами, концернами, корпораціями, організаціями, іншими об'єднаннями, Військовою автомобільною інспекцією Міністерства оборони України, спілкою автомобілістів, адміністрацією підприємств, установ і організацій, громадськими об'єднаннями, діяльність яких пов'язана із забезпеченням безпеки дорожнього руху.

В оперативному підпорядкуванні МВС України можуть бути служби нагляду за станом автомобільних шляхів і вулиць, впровадженням автоматизованих систем керування дорожнім рухом, координації діяльності спеціалізованих монтажно-експлуатаційних управлінь (дільниць), реєстраційно-екзаменаційні, екологічні та інші підрозділи, а також науково-дослідні установи.

У науково-дослідній роботі та підготовці кадрів МВС України, виходячи з потреб практики, розробляє та організує реалізацію програм кадрового забезпечення органів і підрозділів внутрішніх справ, військ внутрішньої та конвойної охорони, вживає заходів щодо додержання дисципліни і законності в їх діяльності; організує роботу підпорядкованих навчальних закладів, науково-дослідних установ; вживає відповідно до чинного законодавства заходів щодо забезпечення правового і соціального захисту працівників, військовослужбовців військ внутрішньої та конвойної охорони, пенсіонерів органів внутрішніх справ, членів їх сімей, розробляє пропозиції з цих питань і вносить їх на розгляд відповідних органів; бере участь у формуванні науково-технічної політики у сфері діяльності органів внутрішніх справ; організує і координує впровадження у практику досягнень науки та передового досвіду, забезпечує розробку озброєнь, спеціальних, технічних і криміналістичних засобів для органів внутрішніх справ, військ внутрішньої та конвойної охорони.

МВС України бере участь у наукових, кримінологічних і соціологічних дослідженнях, у розробках на їх основі державних програм боротьби зі злочинністю та охорони правопорядку.

Для розгляду наукових рекомендацій та пропозицій щодо основних напрямів діяльності органів внутрішніх справ, обговорення найважливіших програм та вирішення інших питань при МВС України можуть створюватися відповідні ради і комісії з включенням до їх складу провідників учених і висококваліфікованих фахівців-практиків. Їх склад та положення про них затверджуються Міністром внутрішніх справ України.

У сфері фінансової діяльності МВС України організує в Міністерстві і підпорядкованих органах роботу з питань фінансування, праці, заробітної плати, економічного прогнозування, бухгалтерського обліку і звітності, контрольно-ревізійної діяльності; розробляє заходи щодо підвищення ефективності використання грошей, матеріальних ресурсів; забезпечує виконання фінансових зобов'язань перед державою.

Щодо матеріально-технічного, військово-технічного, військового та господарського постачання МВС України організує у встановленому порядку матеріально-технічне забезпечення діяльності підпорядкованих органів, підрозділів, установ і організацій, військ внутрішньої охорони, контролює правильність використання ними ресурсів і коштів; вирішує питання щодо речового постачання особового складу органів внутрішніх справ; організує перевезення, енергозабезпечення, надання засобів зв'язку, житлово-побутове і комунальне обслуговування та інше забезпечення господарських потреб органів внутрішніх справ; вносить до відповідних органів державної виконавчої влади пропозиції щодо складання планів капітальних вкладень на будівництво об'єктів адміністративного, виробничого, соціально-побутового, військового призначення та житла, здійснює контроль за їх виконанням.

У встановленому порядку МВС України вносить подання щодо присвоєння спеціальних і військових звань вищого керівного складу, встановлює згідно з чинним законодавством порядок звільнення у запас або у відставку. Міністерство забезпечує неухильне додержання законності у діяльності органів, їх підрозділів, підприємств та організацій системи МВС України; організує своєчасний і уважний розгляд заяв, скарг, пропозицій громадян, вживає заходів щодо усунення недоліків у діяльності органів внутрішніх справ.

5. Керівництво внутрішніми справами

Міністерство внутрішніх справ України здійснює керівництво в двох головних формах:

- централізоване керівництво;
- безпосереднє оперативне управління.

Централізоване керівництво полягає: в керівній діяльності щодо найважливіших питань роботи органів внутрішніх справ, визначенні головних її напрямів; вдосконаленні системи управління й організації праці;

виданні відомчих нормативних актів; веденні обліку та розподілу людських і матеріально-технічних ресурсів; здійсненні координуючих, контролюючих функцій, а також в інспектуванні; вивченні, узагальненні та поширенні позитивного досвіду організації охорони громадського порядку і боротьби зі злочинністю; встановленні на основі законодавства України порядку та методики оперативно-службової і організаційної діяльності органів внутрішніх справ.

МВС України здійснює свої повноваження безпосередньо та через утворені у встановленому порядку головні управління МВС України в Автономній Республіці Крим, місті Києві та Київській області, управління МВС України в областях, місті Севастополі та на транспорті, районні, районні у містах, міські управління і відділи, а також підприємства, установи і організації, що належать до сфери його управління.

МВС України має право одержувати від міністерств, інших центральних органів державної виконавчої влади, підприємств, установ і організацій відомості, необхідні для виконання покладених на Міністерство завдань; залучати для розробки актуальних проблем боротьби зі злочинністю, проведення консультацій та експертиз вищі навчальні заклади та інші установи, а також деяких учених і висококваліфікованих фахівців, у тому числі практиків; укладати угоди щодо співробітництва у сфері боротьби зі злочинністю та з інших питань, віднесених до компетенції Міністерства, з відповідними органами інших держав; скликати у встановленому порядку наради з питань, що належать до його компетенції.

Безпосереднє оперативне управління здійснюється МВС України у випадках його прямого управлінського зв'язку з підлеглими органами внутрішніх справ усіх рівнів. Міністерство управляє на території України органами, службами, організаціями, внутрішніми військами, відомчими навчальними закладами, науково-дослідними установами, органами матеріально-технічного забезпечення та іншими установами, які належать до системи Міністерства. Функції оперативного управління МВС України реалізує, як правило, щодо безпосередньо підлеглих йому органів, служб, установ і організацій.

МВС України як орган управління являє собою систему взаємодіючих елементів. До його організаційної структури входять такі елементи (підрозділи): керівництво Міністерства, штаб, департаменти, галузеві управління, управління і відділи, функціональні управління та відділи.

Серед структурних елементів головна роль належить керівництву Міністерства, до складу якого входить Міністр, Державний секретар та перший заступник, заступники, колегія.

МВС України очолює Міністр, якого призначає на посаду за поданням Прем'єр-міністра України і звільняє з посади Президент України.

Міністр внутрішніх справ України:

- керує Міністерством, несе персональну відповідальність перед Президентом України та Кабінетом Міністрів України за розроблення і

реалізацію державної політики у сфері захисту прав і свобод громадян, інтересів суспільства і держави від протиправних посягань, охорони громадського порядку, забезпечення громадської безпеки, боротьби зі злочинністю, виконання Міністерством своїх завдань і функцій;

- спрямовує і координує як член Кабінету Міністрів України здійснення центральними органами виконавчої влади заходів з питань, віднесених до його відання, визначає на виконання вимог законодавства в межах наданих йому повноважень політичні пріоритети та стратегічні на прями роботи Міністерства, шляхи досягнення поставленої мети;

- подає у встановленому порядку на розгляд Кабінету Міністрів України проекти законів України, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, розробником яких є Міністерство;

- підписує нормативно-правові акти Міністерства;

- погоджує проекти законів України, актів Президента України та Кабінету Міністрів України з питань, що належать до компетенції Міністерства;

- вносить пропозиції до Кабінету Міністрів України щодо утворення та ліквідації вищих навчальних закладів МВС України;

- призначає на посади та звільняє з посад керівників територіальних і на транспорті органів МВС України, а також підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Міністерства;

- вносить Кабінету Міністрів України пропозиції щодо утворення, реорганізації та ліквідації у складі МВС України урядових органів державного управління і подання щодо призначення на посади та звільнення з посад їх керівників;

- присвоює у встановленому порядку спеціальні звання особам рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ та військові звання військовослужбовцям внутрішніх військ, заохочує, притягає їх до дисциплінарної відповідальності тощо.

МВС України організує свою роботу на основі колегіальності та єдиноначальності. Для погодженого вирішення питань, що належать до повноважень МВС України, обговорення його найважливіших напрямів діяльності у Міністерстві утворюється колегія у складі Міністра (голова колегії), його перших заступників та заступників за посадою, інших керівних працівників Міністерства, а також підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління МВС України.

Рішення колегії проводяться в життя, як правило, наказами Міністра. Колегія розглядає основні питання організації і практичної діяльності системи органів внутрішніх справ, обговорює питання перевірки виконання, добору і використання кадрів, проекти найважливіших нормативних актів, заслуховує доповіді міністра внутрішніх справ Автономної Республіки Крим, звіти начальників управлінь внутрішніх справ областей, ГУВС міст Києва, Севастополя, головних управлінь, управлінь і відділів Міністерства та інших установ системи органів внутрішніх справ.

Керівництво МВС України у встановленому порядку скликає наради керівних та інших працівників системи МВС, проводить науково-практичні конференції, на яких заслуховуються та обговорюються проблеми зміцнення законності та правопорядку, питання, пов'язані з покращанням діяльності органів внутрішніх справ.

6. Організаційна структура центрального апарату МВС України

Організаційна структура центрального апарату МВС України так само, як і інших органів внутрішніх справ, зумовлена їх завданнями та функціями, які розподіляються на основні, забезпечувальні та організаційно-інспекційні.

Основні функції визначають цільове призначення органів внутрішніх справ. Це організація та забезпечення охорони громадського порядку, запобігання, припинення і розкриття злочинів, розслідування злочинів, безпеки дорожнього руху і т. ін.

Забезпечувальні функції спрямовані на здійснення основних функцій Міністерства: комплектування, розподіл, розстановка, виховання та навчання кадрів; медичне обслуговування працівників органів внутрішніх справ; фінансово-планова функція; виробнича і господарська функції; матеріально-технічне забезпечення, постачання, діловодство та ін.

До **організаційно-інспекційних функцій** належать: інформаційно-аналітична; розробка проектів комплексних рішень; перспективне і поточне планування; контроль за виконанням; узагальнення управлінської діяльності; підготовка проектів інформаційних документів для урядових інстанцій, Прокуратури України, Верховного Суду України та ін.

Департаменти, управління й відділи центрального апарату МВС України вивчають стан і узагальнюють досвід роботи на місцях, готують пропозиції для керівництва, організують виконання вказівок Міністерства, здійснюють контроль відповідних підлеглих ланок. Ці структурні підрозділи будуються на основі галузевої спеціалізації.

МВС України як центральний орган виконавчої влади здійснює керівництво місцевими органами внутрішніх справ у справі забезпечення громадського порядку та боротьби зі злочинністю.

Управління МВС України в областях створюються відповідно до законодавства України. У своїй діяльності вони підпорядковані центральному апарату МВС. Управління МВС в областях безпосередньо на місцях здійснюють функції виконавчої влади у галузі внутрішніх справ. Вони виконують свої завдання через відповідні галузеві служби, а також через міські та районні відділи (управління) внутрішніх справ, інші низові апарати.

Важливе місце в діяльності УМВС посідають штаби. Вони допомагають керівництву управління в підготовці, прийнятті рішень і впровадженні їх у життя. Штаби постійно аналізують стан оперативної обстановки в області, готують пропозиції щодо проведення конкретних заходів з виконання покладених на УМВС завдань, забезпечують впровадження науково обґрунтованих форм планування роботи в усі ланки апарату, проводять

комплексне інспектування органів внутрішніх справ, контролюють виконання вказівок МВС, узагальнюють та поширюють позитивні форми організаційної та оперативно-службової діяльності.

Основними формами керівництва УМВС підлеглими апаратами є: видання наказів, інструкцій і окремих вказівок, затвердження планів заходів; узагальнення та поширення позитивних форм роботи шляхом видання оглядів, проведення семінарів-нарад, зборів та ін.; контроль (інспектування, заслуховування звітів з місць, направлення бригад у низові органи внутрішніх справ, аналіз звітів і доповідей).

Міністерство внутрішніх справ України постійно вживає заходів щодо вдосконалення методів керівництва УМВС підлеглими підрозділами з метою успішного виконання поставлених перед органами внутрішніх справ завдань.

Відділи (управління) внутрішніх справ - галузеві органи державного управління, які безпосередньо виконують функції МВС України на території міста, району. У системі органів внутрішніх справ вони є основною ланкою.

Міські (районні) відділи (управління) внутрішніх справ практично реалізують загальні для всіх ланок завдання, які визначаються законами України, постановами Уряду, а також актами місцевих рад народних депутатів. На основі законів і підзаконних актів МВС України шляхом видання наказів (інструкцій) вони визначають форми та методи діяльності апаратів внутрішніх справ на місцях щодо виконання поставлених завдань.

В охороні громадського порядку та боротьбі зі злочинністю місцевим органам внутрішніх справ належить провідна роль. Саме вони своїми силами і засобами забезпечують порядок у громадських місцях, запобігають правопорушенням та припиняють їх.

Міські та районні відділи внутрішніх справ вживають заходів, які забезпечують захист гідності й особистої безпеки громадян та їхнього майна. У цих апаратах безпосередньо розглядаються заяви, скарги та повідомлення громадян, державних і громадських організацій щодо вчинення злочинів або підготовку до них і вживаються у зв'язку з цим відповідні заходи.

З метою боротьби зі злочинністю зазначені органи здійснюють профілактичну роботу, вживають оперативно-розшукових заходів для виявлення ознак злочинів та осіб, які їх вчинили, встановлюють причини і умови, що сприяли злочинності на обслуговуваній території, а також вживають заходів до їх усунення.

Міські та районні відділи (управління) внутрішніх справ організують діяльність з виконання вироків судів, керують паспортною та дозвільною системами, вживають заходів щодо безпеки руху транспорту та пішоходів, нагляду за технічним станом автотранспорту. У межах своїх повноважень вони сприяють посадовим особам при виконанні ними службових обов'язків у тих випадках, якщо громадяни відмовляються підкоритися їх законним вимогам.

Структура міських і районних відділів (управлінь) внутрішніх справ відповідає їх основним функціям. Вона визначається штатами, в яких дається

найменування посад, їх чисельність, посадові оклади. Міністерство внутрішніх справ України в межах штатної чисельності та фонду заробітної плати затверджує штати відповідних органів внутрішніх справ.

Отже, для забезпечення працездатності системи встановлено таку структуру.

7. Загальна структура Міністерства внутрішніх справ України

До загальної структури Міністерства внутрішніх справ України входять:

1) апарат Міністерства внутрішніх справ України:

- ☐ Керівництво.
- ☐ Патронатна служба.
- ☐ Департамент організаційно-апаратної роботи.
- ☐ Департамент формування політики щодо підконтрольних Міністрові органів влади та моніторингу.
- ☐ Департамент аналітичної роботи та організації управління.
- ☐ Департамент інформаційних технологій.
- ☐ Департамент комунікації.
- ☐ Департамент юридичного забезпечення.
- ☐ Департамент внутрішнього аудиту.
- ☐ Департамент міжнародного співробітництва та європейської інтеграції.
- ☐ Департамент фінансово-облікової політики.
- ☐ Департамент персоналу, організації освітньої та наукової діяльності.
- ☐ Департамент з питань режиму та службової діяльності.
- ☐ Департамент державного майна та ресурсів.
- ☐ Управління у справах учасників антитерористичної операції.
- ☐ Управління запобігання корупції та проведення люстрації.
- ☐ Управління охорони здоров'я та реабілітації.
- ☐ Управління ліцензування.
- ☐ Відділ мобілізаційної роботи та організації бронювання.
- ☐ Відділ з реформування органів внутрішніх справ

2) Головний центр з надання сервісних послуг та центри з надання сервісних послуг як територіальні органи Міністерства внутрішніх справ;

3) навчальні заклади та науково-дослідні установи;

4) заклади охорони здоров'я, підприємства, установи та організації, що належать до сфери управління Міністерства внутрішніх справ України.

8. Підрозділи МВС України

Міністерство внутрішніх справ України складається з підрозділів :

- Національної поліції;
- Державної прикордонної служби;

- Державної служби України з надзвичайних ситуацій;
- Державної міграційної служби;
- Національної гвардії.

Коротко по кожному підрозділу.

Національна поліція України – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку.

Діяльність поліції спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України згідно із законом.

Завданнями поліції є надання поліцейських послуг у сферах:

- 1) забезпечення публічної безпеки і порядку;
- 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави;
- 3) протидії злочинності;
- 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Національна гвардія України є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України і призначено для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань, охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами – із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій.

Національна гвардія України бере участь відповідно до закону у взаємодії зі Збройними Силами України у відсічі збройній агресії проти України та ліквідації збройного конфлікту шляхом ведення воєнних (бойових) дій, а також у виконанні завдань територіальної оборони.

Національна гвардія України є основним суб'єктом з припинення масових заворушень. При здійсненні заходів щодо припинення масових заворушень Національна гвардія України координує діяльність сил та засобів правоохоронних органів, залучених до припинення зазначених протиправних дій.

До складу Національної гвардії України входять:

- 1) головний орган військового управління Національної гвардії України;
- 2) оперативно-територіальні об'єднання Національної гвардії України;
- 3) з'єднання, військові частини, вищі військові навчальні заклади, навчальні військові частини (центри), бази, заклади охорони здоров'я та установи, що

не входять до складу оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України.

Організаційно Національна гвардія України складається з органів військового управління (головного органу військового управління Національної гвардії України та органів військового управління оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України), з'єднань, військових частин (підрозділів), вищих військових навчальних закладів, навчальних військових частин (центрів), баз, закладів охорони здоров'я та установ.

До складу з'єднання Національної гвардії України можуть входити бригади, полки, батальйони, загони, роти тощо, а до складу військової частини Національної гвардії України можуть входити підрозділи (батальйони, ескадрильї, загони, роти тощо), спеціальні комендатури (комендатури), вузли зв'язку, центри, групи, взводи. Для організації фізкультурно-оздоровчої і спортивної діяльності в Національній гвардії України відповідно до Закону України "Про фізичну культуру і спорт" можуть створюватися заклади фізичної культури і спорту, зокрема спортивні комітети, клуби, бази тощо, а для забезпечення розвитку спорту вищих досягнень – спортивні команди.

Загальна чисельність Національної гвардії України не перевищує 60 тисяч осіб. У разі необхідності чисельність Національної гвардії України може бути збільшена відповідним законом. В особливий період чисельність Національної гвардії України збільшується на кількість особового складу, призваного на військову службу на виконання указів Президента України про мобілізацію, затверджених законами України.

Державна прикордонна служба України забезпечує недоторканність державного кордону та охорону суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні.

Державна прикордонна служба України є правоохоронним органом спеціального призначення і має таку загальну структуру:

- центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону;

- територіальні органи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону;

- Морська охорона, яка складається із загонів морської охорони;

- органи охорони державного кордону – прикордонні загони, окремі контрольно-пропускні пункти, авіаційні частини;

- розвідувальний орган центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону.

Загальна чисельність Державної прикордонної служби України становить 53000 осіб, у тому числі 45000 військовослужбовців.

У системі Державної прикордонної служби України є також навчальні заклади, науково-дослідні установи, підрозділи спеціального призначення та органи забезпечення.

Державна міграційна служба України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ і який реалізує державну політику у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів.

Державна служба України з надзвичайних ситуацій (ДСНС) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ і який реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності.